

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W OPOLU

LOP.410.12.2.2024

Pan
Wiesław Skrzypek
Nadleśniczy Nadleśnictwa Tułowice
Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
Nadleśnictwo Tułowice
ul. Parkowa 14/14a; 49-130 Tułowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/094 – Adaptacja gospodarki leśnej Lasów Państwowych do zmian klimatycznych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe – Nadleśnictwo Tułowice, ul. Parkowa 14/14a, 49-130 Tułowice ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wiesław Skrzypek, Nadleśniczy, od 26 marca 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Prowadzenie gospodarki leśnej
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2024 do dnia zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mogących mieć wpływ na ocenę realizacji kontrolowanej działalności ²
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Piotr Mastalerz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/56/2024 z 12 czerwca 2024 r. (akta kontroli str. 1)

¹ Dalej: Nadleśnictwo.

² Dalej: okres objęty kontrolą.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Nadleśnictwo Tułowice w objętym kontrolą okresie prawidłowo i rzetelnie prowadziło gospodarkę leśną, uwzględniając potrzeby dostosowania jej do zmian klimatycznych. Zatrudnieni w Nadleśnictwie pracownicy odpowiedzialni za realizację kontrolowanych zadań byli odpowiednio przygotowani do ich wykonywania.

W wyniku kontroli nie zostały ujawnione okoliczności wskazujące na realizację w latach 2019-2023 zadań niezgodnie z Planem Urządzenia Lasu na lata 2014-2023⁵, który w zakresie odnoszącym się do ilości przewidzianego do pozyskania drewna, został wykonany na poziomie 99,3%, tj. pozyskano 1 095 tys. m³ drewna. Od 1 stycznia 2024 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych⁶ Nadleśnictwo realizowało zadania przewidziane w projekcie Planu Urządzenia Lasu, w tym w szczególności polegające na pozyskiwaniu drewna.

W ramach realizacji zadań zawiązanych z adaptacją do zmian klimatycznych, zmniejszano udział w drzewostanie sosny, jesionu i świerku, a zwiększano udział dębu i olszy. Udział brzozy nie uległ zmianie. Zapewniono i utrzymywano źródła wody do celów przeciwpożarowych, a drogi leśne, wykorzystywane jako dojazdy pożarowe (o długości wynoszącej łącznie 164 km) poddawano wymaganyremontom, zapewniającym ich utrzymanie we właściwym stanie. Nadleśnictwo prawidłowo realizowało też wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej określone przepisami rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej⁷.

Ustalono jednak, że wbrew obowiązkom wynikającym z *Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu*⁸:

- nie wszyscy pracownicy Nadleśnictwa zostali przeszkoleni z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasu;
- nie oznakowano z dwóch stron skrzyżowania dojazdów pożarowych nr 2 i nr 4.

Ponadto wbrew wymogowi wynikającemu z przepisów prawa budowlanego, Nadleśnictwo Tułowice nie poddawało kontroli okresowej jednego przepustu, a wbrew obowiązkowi wynikającemu z przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko⁹ w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 30 sierpnia 2021 r. nie zamieszczono danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Nadleśnictwa.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: Plan 2014.

⁶ Do 29 sierpnia 2024 r.

⁷ Dz. U. poz. 672; dalej: rozporządzenie w sprawie wymagań dobrej praktyki.

⁸ Wprowadzonej zarządzeniami Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych w sprawie wprowadzenia „Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu” w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych: a/ nr 54 z 21 listopada 2011 r. oraz b/ nr 81 z 23 grudnia 2019 r.; dalej: *Instrukcja ochrony przeciwpożarowej lasu*.

⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1112; dalej: ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Prowadzenie gospodarki leśnej

Opis stanu
faktycznego

1.1. Nadleśnictwo położone jest w województwie opolskim na terenie powiatów brzeskiego, nyskiego oraz opolskiego i w okresie objętym kontrolą obejmowało powierzchnię 17,3 tys. ha (w tym powierzchnia leśna wynosiła 16,4 tys. ha). Gatunkiem dominującym była sosna, która zajmowała powierzchnię 8,2 tys. ha (62%). Średni wiek drzew wynosił 61 lat. Powierzchnia lasów objętych ochroną przyrody wynosiła: a/ dla obszarów *Natura 2000* – 3,9 tys. ha; b/ dla rezerwatów – 143 ha; c/ dla użytków ekologicznych – 59 ha; d/ dla zespołu przyrodniczo-krajobrazowego – 89 ha; e/ dla ochrony strefowej – 221 ha, w tym strefa ścisła (całoroczna) obejmowała 42 ha, a strefa okresowa - 179 ha. Lasy ochronne zajmowały powierzchnię 7 tys. ha.

(akta kontroli str. 1296-1486, 1490)

W okresie objętym kontrolą w Nadleśnictwie pracowały łącznie 83 osoby na 54 etatach. W badanym okresie wbrew wymogowi określonemu w *Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu* nie wszyscy pracownicy Nadleśnictwa zostali przeszkoleni w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Zatrudnieni w Dziale Gospodarki Leśnej pracownicy posiadali wykształcenie kierunkowe (m.in. technik leśnik, inżynier leśnictwa), oraz brali udział w specjalistycznych szkoleniach (m.in. w zakresie szacunków brakarskich, ochrony lasu, szacowania szkód od zwierzyny w uprawach i młodnikach). Zakresy zadań określające m.in. obowiązki, uprawnienia i odpowiedzialność wszystkich zatrudnionych w ww. komórce organizacyjnej pracowników były aktualne.

Zgodnie z treścią pkt 2.6.2 *Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu* szkoleniu w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu podlegają osoby fizyczne niebędące pracownikami nadleśnictw, ale wykonujące prace na terenie lasów a przedmiotowy obowiązek spoczywa na pracodawcy. Wymóg ten realizowano w oparciu o zapisy umów na wykonanie usług z zakresu gospodarki leśnej na terenie Nadleśnictwa, zgodnie z którymi obowiązek w tym zakresie spoczywał na pracodawcy (wykonawcy). Nadleśniczy wyjaśnił: *Wykonawca w ramach zawartej umowy zobowiązuje się do wykonywania prac zgodnie z regulacjami obowiązującymi w Państwowym Gospodarstwie Leśnym (...), w tym do przeszkolenia własnych pracowników zgodnie z treścią pkt 2.6.2. Instrukcji (...). Zawarta umowa nie przewiduje możliwości bieżącej kontroli w tym zakresie po stronie Zamawiającego, kontroli takich nie przewiduje także przytaczana Instrukcja (...). Wobec tego Nadleśnictwo musi przyjąć, że Wykonawca wywiązuje się ze swojego zobowiązania w zakresie przeszkolenia swoich pracowników w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu. Nadmienić należy, że w akcjach gaszenia pożarów i dozoru pożarysk, które zdarzały się na terenie Nadleśnictwa pracownicy Zakładów Usług Leśnych zachowywali się prawidłowo. (...).*

(akta kontroli str. 147, 184-194, 355-357, 1490, 2249-2331)

Nadleśniczy odnosząc się do tego, jakie ograniczenia i utrudnienia dostrzega w zakresie realizacji zadań związanych z gospodarką polegającą na działalności w zakresie urządzania, ochrony i zagospodarowania lasu oraz utrzymania i powiększania zasobów i upraw leśnych wskazał na następujące obszary: 1. *Prawne: gospodarka leśna jest regulowana przez liczne przepisy.* 2. *Techniczne i logistyczne: trudny teren, rozproszenie kompleksów leśnych, wiele obszarów leśnych znajduje się w trudno dostępnych miejscach, co utrudnia prowadzenie prac gospodarczych, brak dróg dojazdowych do kompleksów leśnych położonych wśród pól, niskie ograniczenia tonażowe na lokalnych drogach publicznych utrudniają wywóz drewna – infrastruktura*

drogowa i logistyczna w niektórych obszarach leśnych utrudnia dostęp do tych terenów i realizację prac gospodarczych. 3. Ekologiczne: zmiany klimatyczne prowadzą do zwiększonego ryzyka występowania suszy, powodzi, pożarów oraz inwazji szkodników, co wpływa na zdrowotność lasów i możliwości gospodarcze, szkodniki i choroby drzew stanowią poważne wyzwanie dla gospodarki leśnej. 4. Społeczne: różnorodne interesy społeczne, w tym rekreacyjne, turystyczne, ekologiczne i gospodarcze, mogą prowadzić do konfliktów, które utrudniają realizację celów gospodarki leśnej, działania związane z pozyskaniem drewna czy ochroną przed szkodnikami mogą spotykać się z oporem lokalnych społeczności i organizacji ekologicznych. 5. Organizacyjne: skuteczne zarządzanie dużymi obszarami leśnymi wymaga dobrze zorganizowanej struktury i koordynacji działań, rozbudowa infrastruktury: budowa dróg, linii energetycznych i rozwój osiedli mieszkaniowych. 6. Gospodarcze: wahania na rynkach drewna i innych produktów leśnych mogą wpływać na rentowność gospodarki leśnej; konieczność przeprowadzania przetargów na realizację niektórych działań może wydłużać procesy decyzyjne i realizacyjne.

(akta kontroli str. 139-140)

W związku z prowadzoną działalnością Nadleśnictwo poniosło koszty ogółem wynoszące: a/ w 2019 r. – 25,6 mln zł; b/ w 2020 r. – 24,1 mln zł; c/ w 2021 r. – 28,9 mln zł; d/ w 2022 r. – 39,5 mln zł; e/ w 2023 r. 31,6 mln zł oraz f/ w I połowie 2024 r. – 15,4 mln zł.

Koszty łączne związane z wynagrodzeniami stanowiły: 1/ w 2019 r. - 21,3% ogółu kosztów; 2/ w 2020 r. – 20,5% ogółu kosztów; 3/ w 2021 r. – 19,2% ogółu kosztów; 4/ w 2022 r. – 16,3% ogółu kosztów; 5/ w 2023 r. – 21,6% ogółu kosztów; 6/ w I półroczu 2024 r. – 19,1% ogółu kosztów.

Koszty ochrony lasu przed czynnikami szkodliwymi wynosiły odpowiednio: 2,8%; 3,0%; 2,3%; 1,9%; 2,5% oraz 3,5% ogółu kosztów.

Koszty ochrony przeciwpożarowej wynosiły: 1,1% ogółu kosztów w latach 2019-2021; 0,8% ogółu kosztów w 2022 r.; 1,2% ogółu kosztów w 2023 r. oraz 1,8% ogółu kosztów w I połowie 2024 r.

Koszty ochrony przyrody wynosiły natomiast: a/ 0,05% ogółu kosztów w 2019 r.; b/ 0,004% ogółu kosztów w 2020 r.; c/ 0,06% ogółu kosztów w 2021 r.; d/ 0,05% ogółu kosztów w 2022 r.; e/ 0,11% ogółu kosztów w 2023 r. oraz f/ 0,01% ogółu kosztów w I połowie 2024 r.

(akta kontroli str. 1490)

1.2. W Nadleśnictwie podejmowano działania zmierzające do adaptacji gospodarki leśnej do zmian klimatycznych¹⁰ m.in. poprzez: utrzymanie we właściwym stanie dróg leśnych wykorzystywanych jako dojazdy pożarowe oraz źródeł wody do celów przeciwpożarowych. Prowadzono także działania zmieniające strukturę gatunkową lasów poprzez: a/ zwiększanie udziału gatunków liściastych, tj. dębu, olszy oraz zmniejszanie udziału sosny, jesionu i świerku, b/ monitorowanie stanu zdrowia lasu, c/ wzmacnianie struktury lasu poprzez m.in. odnowienia naturalne, ochronę siedlisk przyrodniczych, d/ realizację zadania polegającego na przebudowie przepustu w ramach projektu pn. *Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian*

¹⁰ Brak definicji legalnej przedmiotowego zagadnienia. Na potrzeby kontroli przyjęto, że przykładami działań w ramach adaptacji są: 1/ zwiększanie lesistości oraz racjonalizacja użytkowania gruntów; 2/ wprowadzenie zasad leśnictwa ekosystemowego; 3/ zróżnicowanie drzewostanu pod względem: gęstości, składu gatunkowego (zwiększenie udziału gatunków liściastych), struktury wysokości, wieku, płatowości/mozaikowości; 4/ ochrona gleb przed erozją, mała retencja; 5/ monitoring lasów pod kątem reakcji drzew na zmiany klimatyczne; 5/ wzmocnienie ochrony przeciwpożarowej lasu poprzez rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej związanej z ochroną lasów.

klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych, e/ prowadzenie programów edukacyjnych.

(akta kontroli str. 140, 227-285, 1897-1927, 1956-1977, 2005-2010, 2178-2248)

Nadleśnictwo położone jest w strefie klimatu umiarkowanie ciepłego, przejściowego charakteryzującego się: średnią temperaturą roczną wynoszącą 8,7°C; średnią temperaturą najcieplejszego miesiąca (lipca) wynoszącą 18,3°C; średnią temperaturą najzimniejszego miesiąca (stycznia) wynoszącą (-) 1,2°C; średnią roczną amplitudą temperatur powietrza wynoszącą 19,5°C; roczną sumą opadów wynoszącą 630 mm¹¹; średnią miesięczną sumą opadów wynoszącą 53 mm; średnią opadów w miesiącach od czerwca do sierpnia wynoszącą 81 mm oraz średnią minimalną opadów w lutym wynoszącą 30 mm.

(akta kontroli str. 856)

W okresie objętym kontrolą w Nadleśnictwie występowały sytuacje nadzwyczajne związane m.in. z pożarami, zakłóceniami stosunków wodnych¹², wiatrem oraz wystąpieniem chorób i szkodników. W latach 2019-2024 pożary objęły łącznie 6 ha lasów Nadleśnictwa, a straty z tego tytułu wyniosły łącznie 401 tys. zł. Szkody związane z wiatrem w latach 2021-2024 wystąpiły na powierzchni 183 ha, a zakłócenia stosunków wodnych w latach 2019-2023 objęły powierzchnię 594 ha (w tym podtopienia i zalania 55 ha oraz obniżenie poziomu wód i susza 539 ha). Ponadto w latach 2019-2024 na obszarze 1,2 tys. ha występowała jemiola, w 2019 r. na obszarze 4 ha - brudnica nieparka, a w 2020 r. na obszarze 1,6 ha - barczatka sosnówka.

(akta kontroli str. 1642-1684, 2005-2010, 2349-2349)

1.3. W latach 2019-2023 w Nadleśnictwie obowiązywał¹³ Plan 2014, w którym nie dokonywano zmian. Od 1 stycznia 2024 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych kontrolowana jednostka funkcjonowała w oparciu o projekt Planu Urządzenia Lasu na lata 2024-2033. Nadleśniczy wyjaśnił, m.in.: (...). *Prowadzenie gospodarki leśnej bez zatwierdzonego Planu Urządzenia Lasu (dalej PUL) wynika z okoliczności niezależnych od Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, w szczególności wynika z konieczności uwzględnienia przy jego opracowywaniu wymogów określonych w art. 18 ust. 4 ustawy (...) o lasach oraz rozporządzenia (...) w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu (...).*

(akta kontroli str. 202-204, 1856-1859, 2343-2344)

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o lasach¹⁴, trwale zrównoważoną gospodarkę leśną prowadzi się według planu urządzenia lasu. Zadania gospodarcze, jakie przewidziano w Planie 2014 obejmowały: a/ odnowienia – zręby, halizny i płazowiny, b/ odnowienia – przy rębniach częściowych i stopniowych, c/ dolesienia luk i przerzedzeń, d/ poprawki i uzupełnienia, e/ pielęgnację gleby, f/ pielęgnację upraw – CW, g/ pielęgnację młodników – CP, h/ melioracje agrotechniczne. Badaniem celowym objęto próbę zadań z 2023 r. w zakresie zalesienia, odnowienia i pielęgnacji lasu. Zgodnie z Planem 2014 nie dokonywano zalesiania, a zadania z zakresu odnowienia i pielęgnacji lasu wykonano na poziomie 103% planu rocznego. Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił: (...). *Wykonane zadania nie spowodowały przekroczenia poziomu kosztów planowanych dla działu hodowli lasu, uwzględniały założenia PUL 2014-2023 i cele zachowania trwałości i ochrony lasu. Zadania z hodowli lasu są*

¹¹ 63% opadów przypadło w okresie wegetatywnym kwiecień-wrzesień (400 mm).

¹² Według informacji Nadleśnictwa z dnia 24 września 2024 r. w powodzi we wrześniu 2024 r. zalanych lub podtopionych zostało około 3 tys. ha lasów, w związku z stojącą wodą szkody w drzewostanie nie są jeszcze znane. Ponadto uszkodzonych zostało 19 km dróg leśnych, dwa przepusty oraz zalane zostały piwnice Nadleśnictwa Tułowice oraz podleśniczówki Dębina, straty oszacowane na kwotę 1 324 tys. zł.

¹³ W okresie objętym kontrolą Plan Urządzenia Lasu obowiązywał przez 60 miesięcy.

¹⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 530; dalej: ustawa o lasach.

związane z warunkami środowiskowymi danego roku (intensywne opady deszczu, silny wzrost roślinności konkurencyjnej, pojawiające się odnowienia naturalne itp.) determinującymi konieczność wykonania prac nieujętych w czasie planowania w roku poprzednim.

(akta kontroli str. 1606-1641, 1801-1808, 1984)

1.4. W Nadleśnictwie pozyskiwano drewno w ramach Planu 2014, którego założenia zrealizowano w 99,3%. W okresie obowiązywania ww. planu w wyniku cięć w kontrolowanej jednostce pozyskano 1 095 tys. m³ drewna¹⁵, w tym drewno pozyskane w użytkowaniu rębnyim obejmowało 721 tys. m³ (90% planu), a drewno pozyskane w użytkowaniu przedrębnyim - 373 tys. m³ (121% planu). Nadleśniczy wyjaśnił: *wielkości przekroczenia użytków zaklasyfikowanych jako przedrębne (grubizna) wynikała z konieczności wykonania cięć przygodnych związanych z usuwaniem posuszu, złomów i wywrotów. W okresie 2014-2023 pozyskano 95 249,25 m³ użytków zaklasyfikowanych jako użytki przygodne przedrębne. Użytki przygodne przedrębne nie są planowane w Planach Urządzenia Lasu, wynikają z potrzeb sanitarnych drzewostanów i rozliczane są w ramach użytków przedrębnych. Przekroczenie wielkości użytków przedrębnych było możliwe pod warunkiem kompensacji wielkości pozyskania w użytkach planowych. W trosce o stan sanitarny lasu ograniczono prace w planowanych użytkach rębnych i przedrębnych trzebieżach późnych. (...).*

(akta kontroli str. 181, 301-302, 1490)

W Nadleśnictwie pozyskiwano drewno w oparciu o roczne plany¹⁶ cięć, których realizacja wynosiła: a/ 99,9% w 2019 r. i w 2021 r., b/ 102,6% w 2021 r., c/ 99,1% w 2022 r. oraz d/ 93,4% w 2023 r. Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił, że *przekroczenie w roku 2021 wynikało z konieczności wykonania dodatkowych zrębów sanitarnych związanych z wydzielającym się posuszem. Niewykonanie planu w 2023 r. wynikało z mniejszej ilości niż planowano cięć przygodnych. (...).*

(akta kontroli str. 303-314, 2013)

W badanym okresie pozyskano następujące wielkości drewna: a/ w 2019 r. ogółem 109,9 tys. m³, w tym drewno pozyskane w użytkowaniu rębnyim 80,9 tys. m³ i w użytkowaniu przedrębnyim 29,0 tys. m³ oraz 12,7 tys. m³ drewna opałowego; b/ w 2020 r. ogółem 108,9 tys. m³, w tym drewno pozyskane w użytkowaniu rębnyim 81,3 tys. m³ i w użytkowaniu przedrębnyim 27,5 tys. m³ oraz 11,0 tys. m³ drewna opałowego; c/ w 2021 r. ogółem 123,2 tys. m³, w tym drewno pozyskane w użytkowaniu rębnyim 82,0 tys. m³ i w użytkowaniu przedrębnyim 41,1 tys. m³ oraz 10,8 tys. m³ drewna opałowego; d/ w 2022 r. ogółem 101,1 tys. m³, w tym drewno pozyskane w użytkowaniu rębnyim 56,6 tys. m³ i w użytkowaniu przedrębnyim 44,4 tys. m³ oraz 21,0 tys. m³ drewna opałowego; e/ w 2023 r. ogółem 90,5 tys. m³, w tym drewno pozyskane w użytkowaniu rębnyim 51,1 tys. m³ i w użytkowaniu przedrębnyim 39,3 tys. m³ oraz 16,5 tys. m³ drewna opałowego. W I połowie 2024 r. bez zatwierdzonego planu urządzenia lasu pozyskano ogółem 44,5 tys. m³, w tym w użytkowaniu rębnyim 29,2 tys. m³ i w użytkowaniu przedrębnyim 15,2 tys. m³ oraz 6,5 tys. m³ drewna opałowego. W ramach użytkowania przygodnego dokonano wycinki drzewostanów zagrożonych przez szkodniki, posuszowych i wiatrolomów. Nadleśniczy wyjaśnił: *w ramach użytkowania przygodnego drzewa do wycięcia typowano indywidualnie na podstawie ich stanu zdrowotnego. Drzewa te wyznaczali w terenie leśniczowie i podleśniczowie. Prace te prowadzono ze względu na utrzymanie właściwego stanu sanitarnego lasu we wszystkich drzewostanach, z wyjątkiem tych objętych szczególną ochroną np. w rezerwach przyrody, strefy*

¹⁵ Ogółem grubizna.

¹⁶ Plan (wniosek) cięć w Lasach Państwowych na poszczególne lata w okresie 2019-2024.

ściślej ochrony ptaków, itp. Leśniczy jest odpowiedzialny za planowanie wielkości użytkowania w ramach cięć przygodnych na kolejny rok. Wykonuje to przy pomocy szacunku brakarskiego metodą masową bazując głównie na doświadczeniach z lat poprzednich. Wykonanie z kolei zależy od czynników biotycznych i abiotycznych, które mają wpływ na intensywność wydzielającego się posuszu, złomy i wywroty w danym roku.

(akta kontroli str. 181-182, 289, 1490-1491, 1928-1934)

Inżynier nadzoru wyjaśnił: (...) zgodnie z przyjętymi regulacjami, obowiązkami służbowymi to Służba Terenowa, tj. leśniczy i podleśniczy dokonują czynności w terenie polegających m.in. na weryfikacji stanu sanitarnego lasu. W oparciu o swoją wiedzę i doświadczenie w przypadku stwierdzenia drzew zagrożonych przez szkodniki owadzie, grzyby, posusz, wiatrolomy, itp. W Systemie Panel Leśnika inicjuje zlecenie. Czynność ta jest konieczna do podjęcia dalszych prac, tj. cięć przygodnych. W terenie leśniczy znaczy drzewa do wycięcia i to on nadzoruje ich wycinkę. Drzewa wycięte i przygotowane do transportu, w ramach obowiązków służbowych, odbiera leśniczy. W przypadku drzew całych dokonuje ich cechowania poprzez nabicie stempli z numerami, a w przypadku stosu cechuje obmierzony cały stos drewna. Inżynier Nadzoru, dokonuje weryfikacji prawidłowości obmiaru stosu drewna, a w przypadku całych sztuk drewna tartaczego dokonuje pomiaru długości sztuki i jej średnicy. Weryfikuje ich klasę zgodnie z warunkami technicznymi drewna. Cały proces dokumentowany jest w Systemie SILP i EZD.

(akta kontroli str. 1979)

Porównania zgodności dokonywanych cięć z Planem 2014 dokonano w oparciu o próbę cięć w 2023 r. w 10 pododdziałach leśnych, na których prowadzono wycinkę. Wycinki dokonano zgodnie z przypisaną wskazówką gospodarczą¹⁷, zastosowano odpowiednią rębnię, a cięć dokonano na prawidłowej powierzchni, zachowując wskazane kępy i gniazda.

(akta kontroli str. 1882-1927)

W okresie od 1 stycznia 2024 r. w Nadleśnictwie pozyskiwanie drewna następowało w oparciu o projekt planu urządzenia lasu. Nadleśniczy wyjaśnił, że Nadleśnictwo rozpoczęło pozyskiwanie drewna bez zatwierdzonego planu za względu na konieczność utrzymania zapewnienia właściwego stanu sanitarnego lasu kontynuując usuwanie posuszu stwierdzonego w drzewostanach, a także kontynuując usuwanie złomów i wywrotów po wichurze z 2023 r. Po uzyskaniu informacji, że po naniesieniu poprawek do projektu Planu Urządzenia Lasu Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Opolu nie wnosi uwag do oddziaływania projektu planu na środowisko, 10 marca 2024 r. rozpoczęło prace zgodnie z projektem Planu, na podstawie pisma Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 19 czerwca 2012 r.¹⁸ (...). Nadleśnictwo doboru obszarów leśnych do prac związanych z pozyskaniem drewna ustalało na podstawie zadań ustalonych w projekcie Planu Urządzenia Lasu. Wynikało to z wcześniej cytowanego pisma (...).

W I połowie 2024 r. Nadleśnictwo pozyskało ogółem 44,5 tys. m³ drewna, w tym 3,8 tys. m³ z obszaru Natura 2000. Nadleśniczy wyjaśnił: (...) Nadleśnictwo pozyskało drewno (...) z drzewostanów położonych na obszarze Natura 2000 w ramach cięć przygodnych związanych z usuwaniem posuszu, złomów i wywrotów, także w celu zapewnienia bezpieczeństwa publicznego. (...).

(akta kontroli str. 289-293, 1490-1491, 1816-1852, 1868, 1998-2000)

¹⁷ Wskazania (wskazówki) gospodarcze stanowią element opisu taksacyjnego. Obejmują projektowane na najbliższe dziesięciolecie zadania z zakresu użytkowania lasu, ochrony lasu, hodowli lasu, melioracji, zagospodarowania gruntów nieleśnych oraz budowy i remontów urządzeń związanych z gospodarką leśną.

¹⁸ Pismo Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 19 czerwca 2012 r. znak sprawy EP-11-0337-3/12.

W zakresie różnic występujących pomiędzy danymi z raportów LPIR-8¹⁹, a wynikami Wielkoobszarowej Inwentaryzacji Stanu Lasu w zakresie pozyskania grubizny Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił, że *Nadleśnictwo nie porównuje wyników sprawozdania LPIR-8 z danymi Wielkoobszarowej Inwentaryzacji Stanu Lasu w zakresie pozyskiwania grubizny, ponieważ nie ma takiej możliwości. Sprawozdanie LPIR-8 agregowane jest do poziomu Nadleśnictwa, natomiast wyniki Wielkoobszarowej Inwentaryzacji Stanu Lasu nie są przedstawiane do poziomu nadleśnictw.*

(akta kontroli str. 1991)

1.5. W badanym okresie powierzchnia Nadleśnictwa zwiększyła się o 27,6 ha, a powierzchnia leśna o 20,4 ha, średnia wieku drzew zmalała o trzy lata do wieku 58 lat. Wśród gatunków drzew w Nadleśnictwie: a/ udział sosny zmalał w badanym okresie o 0,5% do poziomu 62,3%, b/ udział dębu wzrósł o 2,2% do poziomu 22,2%, c/ udział brzozy nie uległ zmianie i wynosił 6,2%, d/ udział olszy wzrósł o 0,4% do 4%, e/ udział jesionu zmniejszył się o 1,9% do 0,7%, f/ udział świerku zmniejszył się o 1,8% do 0,6%, g/ udział buku zmniejszył się o 0,3% do 1,8%.

(akta kontroli str. 1490)

W Nadleśnictwie nie wystąpiły organizmy szkodliwe w stopniu zagrażającym trwałości lasu, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy o lasach oraz nie dokonywano zalesień o których mowa w art. 14 ust. 1 ww. ustawy. Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił, że *w okresie objętym kontrolą nie zalesiano gruntów, ponieważ Nadleśnictwo nie posiadało gruntów, które można by przeznaczyć do zalesienia. Grunty takie Nadleśnictwo nabyło w ostatnim okresie obowiązywania PUL na lata 2014-2023 i zostały one przewidziane do zalesienia w projekcie PUL na lata 2024-2033.*

(akta kontroli str. 1878-1880, 2019)

1.6. Nadleśnictwo w okresie objętym kontrolą podejmowało działania w celu przejęcia w zarząd Lasów Państwowych gruntów przeznaczonych do zalesienia stanowiących własność Skarbu Państwa. W 2022 r. w toku postępowania w sprawie stwierdzenia nabycia przez Gminę Korfantów gruntów będących we władaniu Wojewody Opolskiego Nadleśnictwo wskazało grunty z możliwością prowadzenia na nich gospodarki leśnej, które pozyskano w 2024 r. W 2023 r. Nadleśnictwo podjęło działania w celu uzyskania informacji ze Starostw Powiatowych w Brzegu, Nysie i Opolu o możliwych do przejęcia z zasobów nieruchomości Skarbu Państwa gruntów, które byłyby wykorzystane docelowo na potrzeby gospodarki leśnej. W 2024 r. podjęto ponadto działania mające na celu przejęcie gruntów z Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa.

(akta kontroli str. 142, 1554-1576, 1809-1813)

Nadleśnictwo nabyło lub przejęło 46 ha gruntów w celu ich zalesienia. W badanym okresie: a/ przejęto w zarząd Lasów Państwowych pięć nieruchomości o powierzchni 6 ha, b/ korzystając z prawa pierwokupu nabyło osiem nieruchomości o powierzchni 16,3 ha oraz c/ zakupiono 10 nieruchomości o powierzchni 23,7 ha. Średni koszt nabycia 1 ha gruntu wynosił 9,9 tys. zł. Do Nadleśnictwa wpłynęły 34 akty notarialne z zawartymi umowami sprzedaży warunkowej – w ośmiu przypadkach Nadleśnictwo skorzystało z prawa pierwokupu.

(akta kontroli str. 401, 403, 1491)

Nadleśniczy w sprawie ograniczeń związanych z nabywaniem nieruchomości wskazał, że *w okresie objętym kontrolą w latach 2019-2024 można dostrzec trend*

¹⁹ Sprawozdanie LPIR-8 „Plan/Wykonanie cięć w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe” będące zbiorczym zestawieniem informacji o planowanych oraz wykonanych cięciach w ramach prowadzonej gospodarki leśnej.

kwalfikowania gruntów z przeznaczeniem pod zalesienie pod budowę farm fotowoltaicznych lub farm wiatrowych. Wiąże się to również z uwarunkowaniami gruntowymi, im niższa klasa ziemi lub użytku tym bardziej atrakcyjna dla inwestora. Ograniczenia wynikają również z zobowiązania beneficjenta w kwestii wykonania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w czasie trwania zalesienia – udzielenie wsparcia finansowego na poczet zalesienia, wypłacenia premii zalesieniowych na rozwój obszaru zalesieniowego. Czynniki ludzkie – wycofanie się z transakcji sprzedaży lub śmierć uczestnika postępowania w momencie wyrażenia chęci sprzedaży gruntu.
(akta kontroli str. 404)

1.7. W okresie objętym kontrolą Nadleśnictwo nie składało wniosków o ustanowienie lasów jako ochronne, o których mowa w art. 15 ustawy o lasach. Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił: *Nadleśnictwo Tułowice nie wnioskowało o uznanie lasów za ochronne, ponieważ lasy spełniające kryteria, aby uznać je za ochronne zostały za takie uznane w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Lasy, które Nadleśnictwo przejęło lub zakupiło, w ocenie Nadleśnictwa nie spełniało ustawowych kryteriów, aby uznać je za ochronne, dlatego też nie składano wniosków w tym zakresie.*
(akta kontroli str. 142, 2018-2019)

1.8. Na terenie lasów Nadleśnictwa występował drugi stopień zagrożenia pożarowego lasów, a w badanym okresie odnotowano 19 pożarów, tj.: a/ cztery w 2019 r. o przeciętnej wielkości pożaru obejmującej 37 a, b/ sześć w 2020 r. o przeciętnej wielkości pożaru obejmującej 9 a, c/ dwa w 2021 r. o przeciętnej wielkości pożaru obejmującej 31 a, d/ cztery w 2022 r. o przeciętnej wielkości pożaru obejmującej 85 a, e/ trzy w 2023 r. o przeciętnej wielkości pożaru obejmującej 1 a. W I połowie 2024 r. nie odnotowano pożarów lasu.
(akta kontroli str. 1490-1491)

Zgodnie z dyspozycją art. 4 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej²⁰ w Nadleśnictwie opracowano dokument pn. *Sposoby postępowania nadleśnictwa na wypadek powstania pożaru lasu*, który zawierał wymagane *Instrukcją ochrony przeciwpożarowej lasu* elementy, tj. m.in.: procedurę i zadania Nadleśnictwa na wypadek powstania pożaru; informacje ogólne, dane organizacyjno-techniczne ochrony przeciwpożarowej, charakterystykę pożarową terenów leśnych oraz mapy. Przedmiotowy dokument corocznie uzgadniano z właściwymi miejscowo komendami Państwowej Straży Pożarnej. W 2024 r. nie dokonano aktualizacji wykazu i lokalizacji punktów czerpania wody, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 296-298, 1700-1756)

W Nadleśnictwie zapewniono utrzymywanie źródeł wody do celów przeciwpożarowych. Badaniem celowym objęto trzy źródła wody w celu weryfikacji utrzymania koniecznego zapasu wody. W przypadku punktu czerpania wody zlokalizowanego na rzece Nysa Kłodzka na skrzyżowaniu dróg pożarowych nr 178 i nr 179 oraz punktu czerpania wody zlokalizowanego na zbiorniku (stawie) przy drodze gminnej prowadzącej do drogi pożarowej nr 30 stwierdzono, że były one oznakowane, stanowiska czerpania wody były utwardzone, a pobór wody następował bezpośrednio z lustra wody. Zgodnie z dyspozycją wynikającą z § 39 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów²¹ w ww. zbiornikach zapewniono minimalny zapas wody. W przypadku punktu czerpania wody zlokalizowanego na skrzyżowaniu dróg pożarowych nr 4 i nr 25a ustalono, że punkt ten był oznakowany i obejmował dwa niezależne zbiorniki

²⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 275, ze zm.

²¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 822.

podziemne, zlokalizowane 1 m pod ziemią, zabezpieczone przed dostępem osób postronnych. Zbiorniki te wypełnione były wodą. W przypadku zbiorników podziemnych Nadleśnictwo nie posiadało dokumentacji potwierdzającej ich pojemność. Nadleśniczy wyjaśnił: *Nadleśnictwo Tułowice nie posiada dokumentacji potwierdzającej pojemność podziemnych, przeciwpożarowych zbiorników wody tj. zbiornik podziemny Przechód oddz. 504b oraz zbiorników podziemnych Święty Hubert 515b. Ze względu na odległe lata utworzenia tych zbiorników dokumentacja mogła zostać przekazana do archiwum i ulec już wybrakowaniu lub nie była wtedy wymagana. Jednocześnie dodam, że zbiorniki corocznie są kontrolowane przez Państwową Straż Pożarną i ani razu nie było wykazanych nieprawidłowości co do ilości stanu wody czy też stanu technicznego.*

(akta kontroli str. 227-231, 233-245, 412, 420)

W badanym okresie w Nadleśnictwie drogi leśne wykorzystywane jako dojazdy pożarowe miały łączną długość wynoszącą 164 km i żaden z tych dojazdów nie był w złym stanie. Na remonty dojazdów pożarowych ogółem wydatkowano kwotę 2 435,7 tys. zł; w tym: a/ w 2019 r. – 123,9 tys. zł, a remontami objęto 47,6 km, b/ w 2020 r. – 78,6 tys. zł, a remontami objęto 40,3 km, c/ w 2021 r. – 347,1 tys. zł, a remontami objęto 69,2 km, d/ w 2022 r. – 927,9 tys. zł, a remontami objęto 71,7 km; e/ w 2023 r. – 922,1 tys. zł, a remontami objęto 78,3 km, f/ w I połowie 2024 r. – 36,1 tys. zł, a remontami objęto 15,6 km. Średni koszt remontu 1 km dojazdów pożarowych wyniósł 7,5 tys. zł. Nadleśnictwo nie dofinansowywało wydatków na remonty dróg lokalnych.

Badaniem celowym objęto trzy dojazdy pożarowe nr 2, nr 4 i nr 24. Zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów²² dojazdy pożarowe były oznakowane i utrzymane w sposób zapewniający ich przejezdność. Niemniej jednak nie zachowano sposobu oznakowania skrzyżowania dojazdów pożarowych nr 2 i nr 4, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Nadleśnictwo spełniało wymagania dotyczące odległości dojazdów pożarowych od lasu, określone w § 8 ww. rozporządzenia.

(akta kontroli str. 247-282, 316, 1491, 1530-1536, 1757)

1.9. W badanym okresie w ramach działań w celu łagodzenia skutków zjawisk ekstremalnych Nadleśnictwo w ramach projektu pn. *Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych* uzyskało dofinansowanie w kwocie 144 tys. zł i zrealizowało zadanie pn. *Przebudowa przepustu na obiekt łukowy o większym świetle – zlokalizowanym w oddziale 12j leśnictwa Głębocko, Nadleśnictwo Tułowice*, w wyniku, którego przebudowano przepust. Nadleśnictwo nie poddawało przepustu kontroli okresowej, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 1955-1977)

Nadleśnictwo nie otrzymywało dotacji celowych na zadania zlecone, o których mowa w art. 54 ustawy o lasach. Nadleśniczy wyjaśnił, że *aby otrzymać dotacje w związku z art. 54 ustawy o lasach zadania te muszą być zlecone przez administrację rządową. Nadleśnictwo nie posiada informacji o tym, czy takie zadania zostały zlecone. W okresie kontroli czynności opisane w punktach 2-7 nie były wykonywane przez Nadleśnictwo. Wykup gruntów opisany w pkt 1 był realizowany ze środków własnych Nadleśnictwa zgodnie z zarządzeniem Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych nr 79 z 30 grudnia 2021 r. (...).*

(akta kontroli str. 322)

²² Dz. U. z 2022 r. poz. 1065.

1.10. Nadleśnictwo realizowało wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej określonej rozporządzeniem w sprawie wymagań dobrej praktyki. Przed przystąpieniem do działań w zakresie gospodarki leśnej przeprowadzano wizje terenowe w lesie, oznakowywano drzewa dziuplaste oraz drzewa z gniazdami ptaków. W I półroczu 2024 r. wydano 340 zleceń wykonania prac w lesie. Zgodnie z przyjętymi zasadami²³ drzewa dziuplaste znakowano literą E. W okresie tym nie stosowano rębni zupełnych i rębni gniazdowych w pasie o szerokości 25 m od linii brzegu naturalnych cieków i zbiorników wodnych.

(akta kontroli str. 283-285, 520-526, 1493-1499, 1537-1553, 1758-1792, 1799-1800, 1862-1864, 1881, 2020-2022)

1.11. W badanym okresie do Nadleśnictwa nie wpływały skargi i wnioski dotyczące adaptacji gospodarki leśnej do zmian klimatycznych.

Każdego roku²⁴ jednostki Państwowej Straży Pożarnej²⁵ przeprowadzały kontrole Nadleśnictwa w zakresie m.in. stanu dróg pożarowych i punktów czerpania wody. W wyniku przeprowadzonej w 2020 r. kontroli²⁶ stwierdzono następujące nieprawidłowości: 1/ brak wody w zbiorniku do celów przeciwpożarowych Szydłowiec 50Ab, 2/ zanieczyszczone roślinami miejsce poboru wody na zbiorniku Szydłowiec 98i oraz Goszczowice 155h oraz 3/ brak odstępu 6 m pomiędzy konarami drzew dojazdu pożarowego nr 2. Przedmiotowe nieprawidłowości usunięto w wyznaczonym terminie²⁷. W 2024 r. stwierdzono konieczność wymiany tablicy kierunkowej do punktu czerpania wody, którą wymieniono, jednakże wskazano błędny numer punktu czerpania wody. Przedmiotowy błąd usunięto w toku kontroli.

(akta kontroli str. 10, 145-146, 148, 1951-1952, 1992-1997)

1.12. Nadleśnictwo dopiero w sierpniu 2021 r. opublikowało w Biuletynie Informacji Publicznej²⁸ Nadleśnictwa wykaz dokumentów związanych z Planem 2014, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 197-201)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wbrew obowiązкови wynikającemu z pkt 2.6.1 *Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu*²⁹ nie wszyscy pracownicy Nadleśnictwa zostali przeszkoleni z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasu. Przedmiotowym szkoleniem nie objęto 19 (tj. 22%) pracowników.

(akta kontroli str. 355-359, 2065-2066, 2124)

Nadleśniczy wyjaśnił: *pracownicy (...) to emerytowani i obecni pracownicy administracji, księgowości, kadr i marketingu, których zakresy obowiązków nie obejmowały i nie obejmują ochrony lasu przed pożarem i w związku z tym nie przechodziły szkoleń dotyczących ochrony lasu przed pożarem. Osoby te przechodziły standardowe przeszkolenie w zakresie ochrony przeciwpożarowej w ramach wstępnych, stanowiskowych i okresowych szkoleń BHP.*

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że stosownie do postanowień pkt 2.6.1. obowiązującej w PGL Lasy Państwowe Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu

²³ Zarządzenie nr 38/2020 Nadleśniczego Nadleśnictwa Tułowice z dnia 27 listopada 2020 r. w sprawie wytycznych w zakresie minimalizowania wpływu realizacji prac gospodarczych na miejsca rozrodu i lęgi ptaków na terenie Nadleśnictwa Tułowice.

²⁴ Jedna w 2019 r., po dwie w latach 2024-2023 oraz po trzy w latach 2020-2022.

²⁵ 1/ Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Brzegu; 2/ Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Nysie; 3/ Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Opolu.

²⁶ Protokół ustaleń z czynności kontrolno-rozpoznawczych z 19 maja 2020 r. nr MZ.5584.4.2.2020.

²⁷ Komendant Miejski Państwowej Straży Pożarnej w Opolu wyznaczył termin wykonania obowiązku do 1 sierpnia 2020 r.

²⁸ Dalej: BIP.

²⁹ Zarządzenie nr 81 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 23 grudnia 2019 r.

szkoleniem z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasu powinni zostać objęci wszyscy pracownicy nadleśnictw i innych jednostek wchodzących w skład regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych.

(akta kontroli str. 1855)

Najwyższa Izba Kontroli, nie kwestionując racjonalności zawartych twierdzeń w przytoczonych wyjaśnieniach, zauważa, że określony obowiązek przeszkolenia pracowników z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasu odnosi się do wszystkich pracowników Nadleśnictwa, a nie tylko wybranych stanowisk.

2. Wbrew obowiązkowi wynikającemu z pkt 4.11.3 *Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu* w 2024 r. nie dokonano aktualizacji dokumentu pn. *Sposoby postępowania nadleśnictwa na wypadek powstania pożaru lasu* w zakresie wykazu i lokalizacji punktów czerpania wody na terenie Nadleśnictwa, podczas gdy 11 stycznia 2024 r. dokonano uzgodnienia Planu Urządzenia Lasu na lata 2024-2033 w części dotyczącej ochrony przeciwpożarowej, w którym wskazano inne punkty czerpania wody niż wynikające z dokumentu pn. *Sposoby postępowania nadleśnictwa na wypadek powstania pożaru lasu*.

(akta kontroli str. 1700-1756, 2079)

Nadleśniczy i Specjalista Nadleśnictwa złożyli tożsame wyjaśnienia, w których wskazali: *Nadleśnictwo nie dokonało aktualizacji Sposobu (...) wraz z opracowaniem projektu Planu (...) w którym opracowano nowy system punktów czerpania wody, ponieważ projekt Planu nie został zatwierdzony. W związku z tym Nadleśnictwo znajduje się w okresie przejściowym, w którym musi bazować na ustaleniach z poprzedniego Planu. Wynika to z faktu, że niezbędnym elementem Sposobu (...) są materiały kartograficzne, które wykonawca projektu Planu prześle dopiero po jego zatwierdzeniu. Przeciągający się proces zatwierdzania projektu Planu jest niezależny od Nadleśnictwa. Po zatwierdzeniu projektu Planu i otrzymaniu niezbędnych dokumentów Nadleśnictwo dokona aktualizacji Sposobu (...) w oparciu o zatwierdzone materiały.*

(akta kontroli str. 1517, 1853)

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli nie sposób się zgodzić z tezą, że wpływ na aktualizację dokumentu *Sposoby postępowania nadleśnictwa na wypadek powstania pożaru lasu* ma decyzja Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie zatwierdzenia Planu Urządzenia Lasu na lata 2024-2033. Dokonane 11 stycznia 2024 r. uzgodnienia w części dotyczącej ochrony przeciwpożarowej są już wiążące i powinny być uwzględnione w zaktualizowanym dokumencie pn. *Sposoby postępowania nadleśnictwa na wypadek powstania pożaru lasu*.

3. Wbrew wymogowi wynikającemu z pkt 4.6.12 w związku z pkt 4.6.13 *Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu* skrzyżowanie dojazdów pożarowych nr 2 i nr 4 nie oznakowano z dwóch stron – na kierunkach ruchu. W toku oględzin przeprowadzonych 26 czerwca 2024 r. ustalono następujące oznakowanie skrzyżowania dojazdów pożarowych nr 2 i 4, tj.:

- a/ zjeżdżając ze skrzyżowania, jadąc dojazdem pożarowym nr 2 od Szydłowa w stronę lasu Nadleśnictwa Prószków znajdował się znak informujący o numerze dojazdu pożarowego, w przeciwnym kierunku brak było takiego znaku;
- b/ jadąc dojazdem pożarowym nr 4 od lasu Nadleśnictwa Prószków w stronę

Przechodu znajdował się znak informujący o numerze dojazdu pożarowego, w przeciwnym kierunku brak było takiego znaku.

(akta kontroli str. 253-282, 2073)

Nadleśniczy i Leśniczy złożyli tożsame wyjaśnienia: *znaki informujące o numerze dojazdu pożarowego nr 2 i nr 4 były zamontowane, ale zostały zniszczone. W trakcie wykonywania swoich obowiązków nie zwróciłem na ten fakt uwagi. Znaki zostały zamówione i zostaną uzupełnione.*

(akta kontroli str. 1796, 1854)

4. Wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 62 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane³⁰, Nadleśnictwo nie poddawało przepustu zlokalizowanego w oddziale 12j leśnictwa Głębocko kontroli okresowej, co najmniej raz w roku. Kontroli takiej zgodnie z art. 62 ust. 2 pkt 2 lit. b w związku z art. 29 ust. 2 pkt 12 ww. ustawy nie podlegają wyłącznie przepusty o przekroju wewnętrznym do 0,85 m². Jednakże przedmiotowy przepust posiadał przekrój wewnętrzny wynoszący 1,77 m² i powinien podlegać kontroli okresowej.

(akta kontroli str. 1955-1977)

Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił: (...). *W kwestii wybudowanego przepustu (...) interpretowano przepisy, że przepust jest elementem wewnętrznej drogi leśnej, dla której nie ma konieczności prowadzenia książki obiektu budowlanego oraz corocznych kontroli okresowych.*

(akta kontroli str. 2026)

Sekretarz Nadleśnictwa wyjaśnił: *po wybudowaniu przepustu (...) uznano, że przepust jest elementem drogi leśnej, dla której nie ma konieczności prowadzenia książki obiektu budowlanego oraz corocznych kontroli okresowych.*

(akta kontroli str. 1873)

5. Wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 21 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 30 sierpnia 2021 r. nie zamieszczono danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie, tj. planu urządzania lasu, programu ochrony przyrody, prognozy oddziaływania projektu planu urządzania lasu Nadleśnictwa Tułowice na okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2023 r. na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Nadleśnictwa.

(akta kontroli str. 197-201)

Nadleśniczy wyjaśnił: *przyczyną nieumieszczenia danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie na stronie BIP Nadleśnictwa (...) najprawdopodobniej było niedopatrzenie (...) związane z okresem pandemii i rotacją pracowników zajmujących się obsługą BIP. Niewykluczone też jest, że dane te były zamieszczone, jednak problemy techniczne, które występowały na starej wersji BIP mogły spowodować usunięcie tych danych.*

(akta kontroli str. 321)

Sekretarz Nadleśnictwa wyjaśnił: *przyczyną nieumieszczenia danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie na stronie BIP Nadleśnictwa (...) najprawdopodobniej były problemy techniczne (...). Być może wynikało to też z mojego niedopatrzenia, (...).*

(akta kontroli str. 362)

Specjalista Nadleśnictwa wyjaśniła, że *obowiązki związane z zamieszczaniem informacji na BIP objęłam w maju 2021 r. Nie zdążyłam przejrzeć całej zawartości BIP (...).*

(akta kontroli str. 1536)

³⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 725, ze zm.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi Najwyższa Izba nie formułuje uwag.

Wnioski Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Zapewnienie przeszkolenia wszystkich pracowników Nadleśnictwa w zakresie ochrony przeciwpożarowej lasu.
2. Dokonanie aktualizacji dokumentu pn. *Sposoby postępowania nadleśnictwa na wypadek powstania pożaru lasu*.
3. Właściwe oznakowanie dojazdów pożarowych nr 2 i nr 4.
4. Podjęcie działań zapewniających przeprowadzanie okresowych kontroli budowli.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 27 września 2024 r.

Kontroler
Piotr Mastalerz
specjalista kontroli państwowej

/-/

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu
p.o. Wicedyrektor
Janusz Madej

/-/

.....
podpis